

Rothenberg J., Joris P.

Poems for the Millenium

*Edited by Jerome Rothenberg and Pierre Joris.
Berkeley: University of California Press, 1998*

Θυμάμαι τώρα το σχεδόν Καβαφικό:

«Κάποιος ποιητής ερμηνεύει έναν πίνακα. Με το πρώτο βλέμμα οι συχνότητες συσκοτίζονται. Κυλάει η γραφή στα άκρα αυτού που μένει για πάντα ανείπωτο. Αφρόντιστα, όπως ταίριαζε, η αυλή. Άβολα, όπως έπρεπε, το ακατονόμαστο».

Έτσι, όπως ο David Hockney «πήγε» στον Καβάφη, επινοώντας το κλειδί της αμηχανίας «σ' ένα ξένο στίχο» για ν' αποδειχτεί ότι «η σιωπή δίνεται με εικόνες όταν είναι αληθινή» (Barbara Guest), έτσι και εδώ, σαν ένα «ξένο άγγιγμα» ανοικείωτου και ανυπόκριτου αυθορμητισμού, πρέπει να αισθανθούμε διαβάζοντας τη δίτομη αυτή εξαντλητική ανθολογία, που δεν είναι παρά μία ανασκαφή του αιώνα αλλά και της μετά τον Mallarme ποιητικής νεωτερικότητας, όπου οι ποιητές-κριτικοί Jerome Rothenberg και Pierre Joris αναζητούν το αιθαλές νόημα της πρωτοπορίας, αλλά και το ρόλο της ποιητικής γλώσσας στον αιώνα που έρχεται. Γιατί η ανθολογία αυτή συνενώνει πλήθος ανόμοιων

φωνών που έχουν κοινό προορισμό «την επικοινωνία μέσα στην ξενικότητα ενός πλήθους γλωσσών». Κι αυτό επιτυγχάνουν οι Rothenberg-Joris: να μας μεταφέρουν στην ξενικότητα πολύ κοντά, σαν κάτι που είναι δικό μας και κατοικεί εντός μας.

Εντυπωσιακή η εισαγωγή τους που ανοίγει τον Β' τόμο, από τα τολμηρότερα και διεισδυτικότερα κείμενα για το σημερινό ρόλο της ποίησης που διαβάσαμε τα τελευταία χρόνια στην Αμερική. Προσεκτική και αποκαλυπτική η συλλογή των ποιητών και κειμένων πρωτοποριακών ποιητών του πλανήτη που συνιστά ταυτόχρονα κι ένα καινούργιο αναγνωστικό της παγκόσμιας πρωτοπορίας, μιας πρωτοπορίας όχι ιστορικής και μουσειακής, αλλά κοινωνικής και πολιτικής, στην οποία η γραφή συνιστά διαμαρτυρία και αυτοκριτική. Έτσι συμπεριλαμβάνονται ποιητές σαν τους Kamau Brathwaite, Ingeborg Bachman, Yehuda Amichai, Mohammed Khair-Edine, Arkadii Dragomoschenko, Maggie O'Sullivan.

Όπως προείπα, προεκτείνει τους όρους της πρωτοπορίας,

σκέφτεται, προτείνει καινούργιες λύσεις. Πολυγλωσσία, πολυ-επικοινωνία, τηλε-κειμενικότητα: ανοιχτοί λεωφόροι του αύριο, για να ενωθεί η παγκοσμιοποιημένη ποιητική γλώσσα, ως μήνυμα-καταγγελία-ανακάλυψη, αντιστεκόμενη στις αφομοιωτικές μηχανές του παγκοσμιοποιημένου ρεαλισμού των εταιρειών (global corporealism). Η γλώσσα που μιλούμε κάνει τη διαφορά, η προσωπική μας Βαβέλ. Αυτή την προσωπική Βαβέλ του καθενός μας, που είναι ικανή να διαλογίζεται υπεράνω τόπων και εθνών, προσπαθούν να μας δείξουν οι Rothenberg-Joris σ' αυτήν την ανθολογία-μαρτυρία τους. Η Ελλάδα εκπροσωπείται με τέσσερα ποιήματα του Ρίτσου, που ταιριάζουν καταπληκτικά στο στυλ του βιβλίου. Απουσιάζουν όμως οι Νάνος Βαλαωρίτης και Edouardo Roditi. Θα ταίριαζε πολύ κάποιο ποίημα του Nicolas Calas, αλλά αργήσα-

με πολύ να βρούμε τους δικούς μας πρωτοπόρους. Ούτε ο οργισμένος και ιδιόρρυθμος Michel Fardoulis-Lagrangé σημειώνεται εκεί. Παραλείψεις παρατηρώ και στους πρωτοπόρους της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και μικρών Ασιατικών χωρών. Βέβαια, τι να πρωτοπεριληφθεί σ' ένα τέτοιο βιβλίο-ποταμό;

Σημασία έχει ότι έγινε η αρχή: να συνενωθεί η πρωτοπορία και να συνδεθεί με το σήμερα. Σημασία έχει να γίνει η συνέχεια: βαθύτερα-βαθύτερα να εκσκαφεί το ψηφιδωτό του αγνοημένου λόγου πρωτοποριακών ποιητών, απωθημένων από τα συστήματα λογοτεχνικών κανόνων, για να βρεθούν επιτέλους οι Nicolas Calas όλων των μικρών και αγνοημένων χωρών.

*Παναγιώτης Μποσανάκης
University of Missouri - St. Louis*

Λ. Μαρούδας, Χ. Τσαρδανίδης (επιμέλεια)

*Πού βαδίζει η Ρωσία; Οικονομικές και πολιτικές προεκτάσεις της μετάβασης
Εκδόσεις Εξάντας, σελ. 360, 1999*

Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και αστάθεια του πολιτικού συστήματος, έχουν διαψεύσει τις αρχικές υποθέσεις για τη δυνατότητα εγκαθίδρυσης στη Ρωσία μιας ανταγωνιστικής αγοράς νεοκλασικού τύπου, άρα και για μια σύνομη μεταβατική περίοδο. Όλοι αναρωτιούνται *Πού βαδίζει η Ρωσία* και ποιές θα είναι οι συνέπειες για το διεθνές οικονομικό και

πολιτικό σύστημα, εάν η Ρωσική Ομοσπονδία καταρρεύσει.

Τα άρθρα του παρόντος συλλογικού τόμου, που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Εξάντας, υπό την αιγίδα του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, καλύπτουν και αναλύουν διεξοδικά τις οικονομικές πολιτικές και κοινωνικές πτυχές της μεταβατικής διαδικασίας που συντελείται στη Ρωσία.

Στον τόμο περιλαμβάνονται έντεκα άρθρα Ελλήνων και Γάλλων πανεπιστημιακών και ερευνητών, που χωρίζονται στις ακόλουθες θεματικές ενότητες: 1) πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική (Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, Κωνσταντίνος Λαμπρόπουλος), 2) μεταβατική διαδικασία και δομικοί μετασχηματισμοί στη ρωσική οικονομία (Γιάννης Μηλιός, Αννίκα Χαραλαμπίδου, Αναστάσιος και Ροσέτος Φακιολάς), 3) αναδιανομή των ι-

διφορούμενος χαρακτήρας της ιδιωτικοποίησης (Wladimir Andreff και Xavier Richet), 4) οργανωσιακές αλλαγές, διεπιχειρησιακές σχέσεις και διαχείριση ανθρωπίνων πόρων στις ρωσικές επιχειρήσεις (Γιώργος Ριζόπουλος, Λεωνίδας Μαρούδας) και 5) η επίδραση των θεσμικών αλλαγών στην ενεργειακή πολιτική και στην προστασία του περιβάλλοντος (Μηνάς Αναλυτής, Θεοφάνης Μαυριδάκης).

Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έπαψε να είναι ο «Φτωχός συγγενής» του κεντρικού συστήματος και διαμορφώνει μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική κουλτούρα

Κυκλοφόρησε το *εικοστό πρώτο τεύχος* της Επιστημονικής Επιθεώρησης Διεθνούς Οικονομίας και Πολιτικής «Αγορά χωρίς Σύνορα» που εκδίδεται από το *Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων* που έχει ιδρύσει ο Σύνδεσμος Α.Ε. και Ε.Π.Ε., με αφιέρωμα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ο κ. Ράλλης Γκέκας, Επίκουρος Καθηγητής στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, περιγράφει τις βασικές παραδοχές και ενστάσεις της «*παραδοσιακής θεωρίας*» της δημοσιονομικής αποκέντρωσης ενώ, ταυτόχρονα εξετάζει τη θέση της *Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ευρώπη*, έπειτα από τις νέες πολιτικές που δημιουργούνται.

Ο κ. Δημήτρης Πασχαλούδης, Επίκουρος καθηγητής Τ.Ε.Ι. Σερρών, παρουσιάζει τη χρησιμότητα του *μάρκετινγκ* στους *Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, α-

παντώντας στα ερωτήματα: σε τι ποσοστό, με τι τύπο και πως μπορεί το μάρκετινγκ να εφαρμοστεί σε τέτοιους οργανισμούς.

Στο ίδιο τεύχος ο κ. Χ. Βλαχούτσικος, Ειδικός Σύμβουλος στο Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής, διερευνά τους κυριότερους παράγοντες που αναστέλλουν την *πορεία μετάβασης των επιχειρήσεων στις πρώην κομμουνιστικές χώρες* από το σύστημα του συγκεντρωτικού σχεδιασμού προς την οικονομία της αγοράς.

Ακολουθεί το άρθρο του κ. Βασίλειου Γκέκα, Διδάκτορα Δημοσίου Δικαίου, με αντικείμενο *μελέτης την αρμοδιότητα επί των Εξωτερικών Υποθέσεων*, που αφορά το σύνολο της θεσμικής συγκρότησης του κράτους.

Ο κ. Παναγιώτης Λιαργκόβας, Επίκουρος καθηγητής στο Πανε-

πιστήμιο Θεσσαλίας και ο κ. Διονύσιος Χιόνης, Λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, εξετάζουν, τέλος, τις βασικές αιτίες αναταραχών στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος, εστιάζοντας στις εμπειρίες πέντε χωρών σε μετάβαση.

Για περισσότερες πληροφορίες: Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, κα Μηλιώτη Στέλλα, τηλ. 36.20.274, e-mail: sae@hol.gr.

Edward O. Wilson

Κοινωνιοβιολογία: Η Νέα Σύνοψη

Η Συνοπτική Έκδοση

Εκδόσεις Σύναγμα, σελ. 655, 2001

Ένας Νέος Επιστημονικός Κλάδος

Ο E. O. Wilson είναι μια ηγετική φυσιογνωμία στο χώρο της εξελικτικής βιολογίας και της εντομολογίας, και πρωτοπόρος στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας του πλανήτη μας. Ο σπουδαίος Αμερικανός συγγραφέας Tom Wolfe τον έχει αποκαλέσει «Δαρβίνο II». Διατέλεσε καθηγητής στο πανεπιστήμιο του Harvard επί σαράντα χρόνια και έχει συγγράψει περισσότερες από πεντακόσιες μελέτες και βιβλία από τα οποία ξεχωρίζουν το *Βιοφιλία, Η Ποικιλία της Ζωής, Αναζητώντας τη Φύση, Σύναγμα: Η Ενότητα της Γνώσης*, ενώ για τα βιβλία του *Για την Ανθρώπινη Φύση* και *Οι Κοινωνίες των Εντόμων* έχει τιμηθεί δύο φορές με το Βραβείο Pulitzer.

Η ελληνική μετάφραση της *Κοινωνιοβιολογίας* είναι από την 6η αμερικανική έκδοση του 1995. Όταν το βιβλίο πρωτοδημοσιεύτηκε στην Αμερική το 1975, ένας ογκώδης τεχνικός τόμος, ξεσήκωσε θύελλα

διαμαρτυριών – κυρίως κοινωνιολόγων, μερικών ακραίων μαρξιστών, αλλά και δαρβινιστών εξελικτικών βιολόγων· γρήγορα όμως έγινε το πιο συζητημένο βιβλίο της χρονιάς. Η αντίδραση των κοινωνιολόγων ήταν δικαιολογημένη: ένιωθαν ότι άρχιζαν να χάνουν την παραδοσιακή αυτονομία των κοινωνικών επιστημών, και το προνόμιο να θεωρούνται οι μόνοι αρμόδιοι να μιλούν έγκυρα για τα κοινωνικά φαινόμενα και τις κοινωνιολογικές θεωρίες. Οι αριστεροί επιστήμονες που αντέδρασαν συνέδεσαν, αναίτια, την Κοινωνιοβιολογία με τον «Κοινωνικό Δαρβινισμό» που πρόσφατα είχε δώσει σημάδια επανάκαμψης, κυρίως μέσα από ορισμένες εργασίες πάνω στις φυλές, το δείκτη νοημοσύνης, το ρατσισμό και το βιασμό. Το ότι ακόμα και σήμερα μερικοί αντιδρούν ακόμη και στο άκουσμα της λέξης «Κοινωνιοβιολογία» οφείλεται στο ότι τη συγχέουν λόγω άγνοιας με κρυπτορατσιστικές ή άλλες συντηρητικές ιδέες και αποφεύγουν να ενσκήψουν στα επιστημονικά επιχειρήματα.

Σήμερα το βιβλίο του E. O. Wilson διδάσκεται σε πολλά πανεπιστήμια του κόσμου όπου υπάρχει σχετική έδρα. Αλλά και το πλατύ κοινό έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τη δουλειά του Wilson, ο οποίος αποκρινόμενος σε αυτό εξέδωσε τη συνοπτική έκδοση, όπου όπως ο ίδιος αναφέρει: «*περιόρισα το κείμενο στα ουσιώδη εισαγωγικά τμήματα και τις πιο ενδιαφέρουσες χαρακτηριστικές περιπτώσεις, ενώ διατήρησα πλήρως τη βασική δομή του αρχικού βιβλίου. Αυτή η συνοπτική έκδοση αποσκοπεί να χρησιμεύσει και ως εγχειρίδιο και ως ημι-εκλαϊκευμένη γενική επισκόπηση της κοινωνιοβιολογίας. Λόγω του ασυνήθιστα μεγάλου ενδιαφέροντος και των συζητήσεων που έχει προκαλέσει, άφησα σχετικά άθικτο το τελευταίο κεφάλαιο που αφορά στην κοινωνική συμπεριφορά του ανθρώπου*».

Το βιβλίο περιλαμβάνει τρεις ενότητες: η πρώτη αφορά στην *Κοινωνική Εξέλιξη*, όπου αναπτύσσονται οι βασικές έννοιες της κοινωνιοβιολογίας, οι πρωταρχικοί παρακινήτες της κοινωνικής εξέλιξης, οι σχετικές αρχές της πληθυσμιακής βιολογίας, η επιλογή ομάδων και ο αλτρουισμός· η δεύτερη στους *Κοινωνικούς Μηχανισμούς*, όπου εξετάζονται η ανάπτυξη και η τροποποίηση της κοινωνικής συμπεριφοράς, η επικοινωνία, η επιθετικότητα, η υπεράσπιση της χωροκράτειας, τα συστήματα επικράτησης, ο ρόλος του φύλου, τα

αίτια του φυλετικού διμορφισμού, η θεωρία της γονικής επένδυσης και η γονική φροντίδα· και η τρίτη και τελευταία στα *Κοινωνικά Είδη*, όπου περιγράφονται τα αποικιακά ασπόνδυλα, τα κοινωνικά έντομα, τα ψυχρόαιμα σπονδυλωτά, τα πτηνά, τα θηλαστικά, τα πρωτεύοντα και τελικά ο άνθρωπος: η πλαστικότητα της κοινωνικής του οργάνωσης, η δημιουργία δεσμών, το σεξ και ο καταμερισμός εργασίας, ο αμοιβαίος αλτρουισμός, η κουλτούρα, η Ηθική και η Αισθητική και το μέλλον του.

Σύμφωνα με τον Wilson, η διαλεύκανση της προέλευσης και της εξελικτικής σημασίας των κοινωνικών φαινομένων δεν υπαγορεύει ηθικές ή αξιολογικές κρίσεις. Το να γνωρίζουμε τους όποιους βιολογικούς περιορισμούς μας μπορεί να βοηθήσει στη διαμόρφωση των αξιών μας και των μελλοντικών επιλογών μας. Το να γνωρίζουμε π.χ. ότι η επιθετικότητα που συναντάμε στις ανθρώπινες κοινωνίες έχει βιολογικές ρίζες αντίστοιχες με εκείνες άλλων ζώων, δεν σημαίνει ότι είμαστε υποχρεωμένοι να την αποδεχτούμε ως αξία. Για να αλλάξουμε το μέλλον πρέπει να κατανοήσουμε το παρόν και το παρελθόν μας. Έτσι η επιστήμη της κοινωνιοβιολογίας μπορεί να προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες, ιδιαίτερα αν αφεθεί να αναπτυχθεί έξω από ιδεολογικά φορτισμένες στείρες αντιπαραθέσεις.